

67-72-99/2
23.09.16

У спеціалізовану вчену раду
Д 35.052.19
Національного університету
«Львівська політехніка»
(м. Львів, вул. Князя Романа,1-3)

Відгук

офіційного опонента

**на дисертаційне дослідження Стахури Богдана Ігоровича
на тему «Роль органів державної влади у забезпеченні прав людини і
громадянина в демократичному суспільстві: теоретико-правовий вимір»
подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія
політичних і правових учень**

Дисертаційне дослідження Стахури Б.І. присвячене висвітленню теоретико-правових питань ролі органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві.

Актуальність теми дослідження. Становлення правової, демократичної і незалежної держави є реальним лише за умови утвердження в суспільній свідомості дійсного значення прав та свобод людини і громадянина та їх неухильного дотримання усіма органами державної влади.

Визнання підпорядкованості держави та її інститутів правам і свободам людини дає підстави стверджувати, що весь суспільний і державний устрій, зокрема форма правління, поділ державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, визначення підстав, меж та способів діяльності органів державної влади та їх посадових осіб є складовою механізму захисту основних прав і свобод

людини.

Актуалізація проблеми захисту прав та свобод людини і громадянина обумовлена утвердженням в Україні демократичних засад суспільного життя та зростанням політичної активності населення, переходом України до ринкових відносин, які передбачають широке використання особистої свободи та ініціативи, посиленням особистої відповідальності та усвідомленого відношення людини до результатів своєї діяльності, а також розуміння того, що вона є господарем своєї долі та творцем особистого щастя. Сучасний етап розвитку країни пов'язаний з формуванням громадянського суспільства та правової, демократичної, соціальної держави як найважливіших суспільно-правових вимірів, які не лише відображають механізми захисту прав людини, але й утворюють реальну можливість самим громадянам брати активну участь у забезпеченні та «самозахисті» своїх прав та свобод, і зрештою усвідомлювати значущість і важливість прав та свобод людини і громадянина.

Натомість, слід зауважити, що проблеми прав та свобод людини вже давно досліджуються науковцями, однак вони і на цей час є актуальними у зв'язку зі значною кількістю робіт, що мають інколи протилежні точки зору.

Отже, є всі підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження Стахури Б.І. на тему «Роль органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві: теоретико-правовий вимір» характеризується актуальністю.

Дисертантом чітко сформульовано мету роботи. Відповідно до мети та завдань дослідження, в дисертації використано систему методів наукового пізнання. Застосування цих методів зумовлено використанням системного підходу, що дає змогу досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту та форми. На всіх етапах дисертаційного дослідження використовувалися загальні методи наукового пізнання (діалектичний, історико-правовий, порівняння, узагальнення, логіко-семантичний, метод синтезу, системно-структурний) та низки інших. Комплексний підхід щодо використання наукових методів дозволив усебічно розглянути роль органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві,

виробити пропозиції щодо удосконалення механізму забезпечення прав людини і громадянина в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема наукового дослідження обрана з урахуванням сучасних тенденцій що відбуваються в українському суспільстві і відповідає Закону України від 16 вересня 2014 р. «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», а також у контексті наукових досліджень Львівського державного університету внутрішніх справ за напрямом «Проблеми реформування правової системи України» (державний реєстраційний номер 0109U007853).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації зумовлений, насамперед, раціональною та логічно узгодженою структурою дисертаційного дослідження. Його зміст складається зі вступу, трьох розділів, що містять 9 підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

У вступі дисертантом визначено актуальність теми роботи, а також її основні загальні характеристики.

У першому розділі розглянуто питання щодо загальнотеоретичних підходів до розуміння ролі органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві через розкриття джерелознавчої, термінологічної та методологічної основи дослідження, вивчення генези концепцій щодо розуміння прав і свобод людини, характеристики прав людини як фундаментальної цінності демократичного суспільства.

У другому розділі дисертації розкрито систему органів державної влади у сфері забезпечення прав людини, механізм забезпечення прав людини і громадянина у процесі соціально-політичного реформування українського суспільства, юридичні гарантії захисту прав людини в Україні органами державної влади та місце судових і правоохоронних органів в механізмі захисту прав людини і громадянина.

У третьому розділі дисертації розкрито міжнародний механізм реалізації прав людини і громадянина з позиції можливості використання досвіду для України, а також окреслені напрями удосконалення діяльності органів державної влади щодо забезпечення прав людини і громадянина в контексті євроінтеграційних процесів.

Обрана дисертантом структура дозволила йому всесторонньо дослідити предмет дисертаційної роботи, а зацікавленим особам чітко простежити за думкою автора стосовно ролі органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві, а також шляхів та напрямів удосконалення діяльності органів державної влади щодо забезпечення прав людини і громадянина.

Винесені на захист положення характеризують роботу як комплексне дисертаційне дослідження, присвячене вивченню ролі органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві в теоретико-правовій площині.

Наукові положення, викладені у дисертації, ґрунтуються на використанні загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання тих процесів, що відбуваються у сфері забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві органами державної влади.

Аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація становить наукову, прикладну, самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, має високий науково-теоретичний та прикладний рівень.

Високий рівень вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу літературних джерел, нормативних актів, що складають 232 найменування, узагальнених практичних матеріалів, відповідних наукових методів. Автор проаналізував значну кількість джерел, в яких відображено різноманітні аспекти ролі органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві.

Розділи і всі підрозділи дисертації написані у відповідності до поставленої мети і завдань наукового дослідження. Дисертація відрізняється не

тільки чіткою логічною структурою, але й однозначною ідеологією щодо необхідності впровадження її результатів в правовиховній сфері, законотворчій діяльності, у навчальному процесі вищих навчальних закладів під час викладання таких дисциплін, як «Теорія держави і права», «Захист прав людини і громадянина в сучасних умовах» та інших курсів і спеціальних курсів у навчальному процесі юридичних навчальних закладів.

Заслуговує на увагу той факт, що автором запропоновано авторський перелік необхідних завдань і функцій правоохоронних органів як суб'єктів реалізації функції держави щодо захисту прав людини і громадянина в демократичному суспільстві (стор. 110).

Погоджуємось із тим, що, у правовій державі захист прав і свобод особи, а також боротьба з правопорушеннями повинні вестися законними засобами. Всі владно-виконавчі структури держави повинні здійснювати (у межах своєї компетенції) функцію забезпечення реалізації громадянами своїх прав, свобод і законних інтересів (стор. 104).

Слушною є теза автора про те, що сьогодні органи державної влади в Україні покликані виконати завдання щодо створення громадянам умови для гідного життя і добробуту. Ці умови визначаються величиною матеріальних багатств, загальнонаціональним доходом, рівнем розвитку продуктивних сил і всіх форм власності, темпами зростання продуктивності праці, наявністю пенсійних та інших фондів (стор. 93).

Заслуговують на увагу і твердження автора щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, які є найважливішою функцією судової влади на конституційному рівні, завдяки якій виявляється системність, що полягає в єдності державної судової політики, а саме, державної влади загалом і судової влади як складової цього цілого, а також в єдиному об'єкті захисту, який легалізовано, як «найвищу соціальну цінність».

Цілком обґрунтованою є теза автора про те, що ефективність правових гарантій прав і свобод людини залежить від Основного Закону та чинних нормативно-правових актів, розвитку правових принципів, здійснення конституційного контролю, а також від того, як виконують приписи цих законів

державні органи та громадські організації, покликані створювати умови для реалізації прав і дотримання обов'язків громадянами. Правові гарантії прав і свобод особи, які формуються у громадянському суспільстві, залежать від інститутів демократії, економічного становища держави, рівня правового виховання й культури населення, ефективного функціонування і взаємодії гілок державної влади.

Підтримуємо думку автора про те, що межі державного втручання у сферу індивідуальної автономії особи визначаються за допомогою визнаних за людиною і громадянином невід'ємних прав і свобод, які не можуть бути порушені або довільно обмежені державою. Однак зв'язаність держави правами людини не повинна загрозувати дієздатності самої держави.

По суті, права людини становлять моральні цінності свободи, гідності, справедливості, «зодягнені» в юридичну форму. Отже, за допомогою прав людини стосовно держави запроваджуються не тільки правові, але й моральні обмеження. Відповідно визнання і забезпечення прав людини може розглядатися як моральний обов'язок держави, що виражає її призначення з позицій вимог моралі.

У висновках дисертантом викладаються науково обґрунтовані положення стосовно того, що роль держави стосовно прав людини залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів, зокрема: від природи самих прав; сфери суспільних відносин, в яких вони здійснюються; статусів суб'єктів-носіїв прав; ставлення держави до оцінки значущості соціальних та індивідуальних потреб й інтересів, виражених у правах; розуміння і поваги державою самої ідеї прав людини і громадянина тощо.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про високий рівень наукової підготовки автора та його глибоку обізнаність з теоретичними і практичними проблемами тематики, що досліджувалась. Це відобразилось на змістовності і високому науковому рівні проведеного дослідження і практичному значенні щодо впровадження отриманих результатів в законодавчу та правотворчу діяльність. Отже, основні положення, висновки, рекомендації, які містяться в дисертації достатньою мірою теоретично обґрунтовані. Сам автор

продемонстрував достатній рівень наукової зрілості.

Повнота викладення матеріалів в публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформульовані у дисертації Стахури Б.І., з достатньою повнотою викладені в авторефераті та відображено у дванадцяти публікаціях, з яких шість статей у друкованих наукових фахових виданнях України, одна стаття у зарубіжному періодичному науковому виданні, та п'ять тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Водночас, вважаю за необхідне звернути увагу на окремі недоліки та зауваження, що стосуються цього дослідження:

1. Незважаючи на широку зацікавленість з боку науковців проблемами забезпечення прав людини і громадянина органами державної влади в різні історичні періоди дисертанту доцільно було б приділити увагу не лише генезі концепцій прав людини, але простежити еволюцію ідеї обмеження державної влади спрямованого на усестороннє забезпечення прав людини.

2. У контексті прагнення України стати повноправним членом Європейського Союзу, та взятих на себе зобов'язань щодо запровадження європейських стандартів у сфері прав людини і громадянина та неухильного їх дотримання, не достатньо уваги приділено діяльності Європейського суду з прав людини та аналізу найпоширеніших підстав звернення до цієї інституції громадян України, чиї права були порушені.

3. Додаткової ваги дослідженню могло б надати встановлення форм, механізмів впливу інститутів громадянського суспільства на діяльність органів державної влади з метою обмеження їх втручання в соціум, розкриття значення функцій громадського контролю для неухильного дотримання прав людини і громадянина в Україні органами державної влади.

4. На нашу думку, не зайвим було б дослідити обмежувальний потенціал юридичної відповідальності у сфері реалізації владних повноважень, виявити зв'язок між політичною, моральною та юридичною відповідальністю, вказати на необхідність закріплення відповідальності як принципу діяльності органів

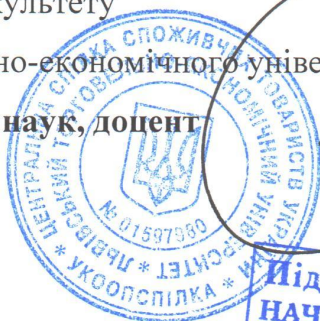
державної влади щодо забезпечення прав людини і громадянина.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.
Рецензована дисертація містить раніше не захищені наукові положення та отримані особисто автором нові науково обґрунтовані результати у сфері теорії держави і права, які в сукупності розв'язують важливе науково прикладне завдання. Дисертація має відповідну наукову цінність і позитивне значення для подальшого розвитку теорії держави і права та національного законодавства. Результати дослідження можуть бути використані у законотворчій діяльності, а також у науково-дослідній роботі та навчальному процесі. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, досить повно викладені в опублікованих автором наукових статтях, тезах доповідей на конференціях. Автореферат дисертації відповідає її змістові й повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію й автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Отже, дисертація Стахури Богдана Ігоровича «Роль органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві: теоретико-правовий вимір» є завершеною науковою працею, а її автор, Стахура Б.І., заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Офіційний опонент:

Декан юридичного факультету
Львівського торговельно-економічного університету,
кандидат юридичних наук, доцент

О.С. Котуха

